

Anulu II.

Nro 11.

Fóí'a basericésca.

Organu

pentru cultura religioasa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

10 Juniu 1884.

Cuprinsulu:

Procesiunea Spiritalui Santu si dela Fiulu in Pentecostariulu Basericeii resaritului.
— Francmasonii. — Intropitrea serbatorei Inviarei Domnuhui. — Administratiunea
finantiala a Patriarchieii Constantinopolitane. — Darwinismulu in aintea tribunalului
mintei sanetose si a naturei. — Preotulu cá parinte alu seraciloru. — Divortiuulu
in Franci'a.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1884.

Tipograffi'a Semnariuluui gr-cat. in Blasiu.

Procesiunea Spiritului Santu si dela Fiulu in Pentecostariulu bisericeii resaritului.

In dilele, in cari foi'a nostra va ajunge in manile cetitoriloru nostri, s. biserica va serbá dilele cele mari ale Scoborirei Spiritului Santu preste santii Apostoli. Vrendu nevrendu crestinulu celu bunu in dilele aceste si indrépta cugetele sale pîi spre misteriuulu celu mare si adencu alu relatiunei Spiritului Santu facia cu Tatalu si cu Fiulu. Acést'a cu atâtu mai vertosu, cá serbatorî'a Rusalieloru intre cele trei serbatori mari este serbatorî'a Spiritului Santu.

Clerulu si poporulu nostru unitu in credintia si iubire fîesca facia cu sant'a biserica a Romei trebue se semtiesca una mangaiare mare sufletésca, vediendu, cumcá cea ce crede Mam'a Rom'a despre relatiunea Spiritului Santu facia cu celelalte doue Persone din Domnedieire, se afla claru, la inticlesu si evidentu esprimatu in Pentecostariu seau cartea rituala, ce o intrebuintiéza sant'a nostra biserica in serbatorî'a acést'a mare la cultulu divinuu. Acést'a o vomu vedé in cele urmatórie.

Cumcá in Pentecostariu se cuprindu puncte de ale adeveturiloru de credintia cu privire la misteriuulu santei Treimi, nu néga chiaru nice celi desbinati de biserica. Inse Pentecostariulu de-si s'a compusiu si folositu totu de a un'a numai in resaritu, totusi cuprinde in sene si adevuru cu privire la procesiunea Spiritului Santu si dela Fiulu, care adevuru celi desbinati nu voiescu a-lu primi, desi *de facto* lu profeséza cu deosebire in cantarile Rusalieloru.

Asia cá se tacemu de alte multe locuri din Pentecostariu amintimu cu ocasiunea acésta numai cuvintele acele frumóse dela laudele cele sublime ale Spiritului Santu in Dominec'a Rusalieloru, unde Spiritulu Santu se numesce: *focu din focu purcedietoriu*. In cuvintele aceste Spiritulu Santu se numesce: *focu* in sensu figuratu, si se díce despre elu, cá *purcede* din altu focu. Se nasce inse intrebarea, cumcá, ce este de a se întielege prin foculu celu de alu doile, dela care se díce in laudele aceste, cá *purcede* foculu celu deantaiu? Cumcá prin foculu celu de alu doile se întielege Fiulu, se vede de acóló, cá in cartile bisericeii resaritului Fiulu tare desu in sensu figuratu se numesce focu. Asia in cantarea Nascatoriei de Luni ser'a dela viersu antaiu se díce: *cea ce ai inceputu fora ardere foculu Domnedieirei!* Éra in rogatiunea immediatu inainte de cuminecare se díce: *Eca mergu catra cuminecarea domnedieésca, Facatoriule se nu me ardi cu impartasírea, cá focu esti!*

In loculu celu de antaiu foculu pre care l'a nascutu Fetior'a este Fiulu, in loculu alu doile foculu celu ce e de facia in Sant'a Cuminecatura este

érase Fiulu. Prin urmare si foculu, din care se dice in loculu nostru, că purcede Spiritulu Santu trebue se fia Fiulu.

Asemene in rogatiunea a cincî'a a servitiului plecarea genunchialoru din Dominec'a Rosalieloru se intempla adresare chiaru la inceputu catra Fiulu cu cuvintele: „*Fontan'a cea purure curgatoria de viétia si luminatoria, Poterea cea impreuna din veci cu Parintele lucratoria!* Se nasce aci intrebarea, că pentru ce se numesce Fiulu in rogatiunea acést'a frumoasa: *Fontana purure curgatoria de viétia si luminatoria*, precum si: *Potere ce din eternu impreuna cu Tatalu lucréza*. Cuvintele aceste nu se potu intielege despre una lucrare ore care a Tatalui si a Fiului afora de Domnedieire facia cu lumea. Acést'a pentrucă se dice, că curgerea si lucrarea acést'a este de a purure, din veci, va se dica eterna. Lucrarea lui Domnedieu inse in afora facia cu lumea nu este eterna, ci este in tempu. Urméza dara de sine, că curgerea si lucrarea acést'a eterna a Tatalui si a Fiului impreuna se fia una lucrare in launtru Domnedieirei. In launtru Domnedieirei lucrari eterne suntu numai doue, anume nascerea seau generatiunea eterna a Fiului, si spiratiunea seau procesiunea eterna a Spiritului Santu. Deca dara in cuvintele aceste se dice, că Fiulu este impreuna cu Tatalu din eternu curgatoriu si lucratoriu de viétia, atunci prin curgerea si lucrarea acést'a nu se pote intielege de cătu procesiunea eterna a Spiritului Santu dela ambii, va se dica dela Tatalu si dela Fiulu.

Totu asemene in stichir'a inseratului de Miercuri in septeman'a Rusalieloru Fiulu se numesce: *Fontana, din care totu de a un'a curge ap'a cea via*. Ap'a cea via aci nu pote fi grati'a domnedieésca, căce ace'a curge in tempu numai si nu in din eternu. Afora de ace'a cuvintele aceste suntu imitatiune dupa cuvintele Mantuitoriului din Evangeli'a Dominecei Rosalieloru, unde Spiritulu Santu se numesce Apa via. Acoló dice Mantuitoriulu la Joanu VII. 38: „*celu ce crede in mine, precum dice Scriptur'a, riuri de apa via voru curge din pantecele lui; Aceste inse le a dîsu despre Spiritulu Santu, ce aveđu se-lu primésca celi ce voru crede in elu*“. In sensu figuratu dara numinduse Spiritulu Santu Apa via, ce curge din eternu dela Fiulu, se dice apriatu in cuvintele aceste din Pentecostariu că Spiritulu Santu purcede si dela Fiulu.

Suntu in Pentecostariu si alte multe locuri, ce contienu adeverulu acést'a. De o cam data credemu că aceste suntu destule pentru ori cine.

Francmasonii.

Amu amintitu in numerulu ultimu, că Sanctitatea Sa Summulu Pontifice Leonu XIII prin una epistola enciclica indreptata catra intregu episcopatulu catolicu din tota lumea a atrasu atentiunea acestuia asupr'a periculeloru, ce amenintia baseric'a din partea societatei celei secrete a Francmasoniloru.

Lucrulu acést'a nu este cu totul nou. Inca in secululu trecut Pontificii de pia aducere aminte Clemente XII la anulu 1738 si Benedictu XIV la anulu

1751 au condamnatu societatea acést'a secreta laolalta cu tendintiele ei, desi pericolulu atunci nu erá asia mare cá astádi. Asemene au facutu in secululu acest'a Pontificii Piu VII, Leonu XII si mai pre urma Piu IX in allocutiunea din 25 Septembrie 1865.

Nice odata inse tendinti'a cea destructiva a Francmasoniloru pentru religiune si societatea civila nu a fostu asia demascata cá in enciclic'a memorata a Sanctitatei Sale gloriosissimului Pontifice regnante in presente. Acest'a pentrucá pericolulu din partea Francmasoniloru nice odata nu a fostu asia mare cá in presente, atátu pentrucá societatea acést'a secreta a ajunsu dejá la consecintiele sale ultime, cátu si pentrucá a strabatutu mai in tote clasele societatei, cátu numera dejá adepti printre oficiali, ostasi, professori, meseriasi, ma chiaru si pre la sate prin unele locuri. Ma ce e mai multu, societatei i a succesu a se incuibá si printre barbatii, in manile caror'a suntu destinele statelor, si dorere! chiaru si printre capetele incoronate. Afora de ace'a societatea acést'a lucra spre ajungerea scopului seu cu una audacia si cu unu zelu tare laudabilu, deca ar' fi pentru una cauza mai buna.

In faci'a ataroru lucruri, pre dreptulu se intréba unu necunosctoriu, cumcá cari potu fi scopurile, tendintiele si ideile societatei acesteia, deca atátia Capi ai basericei au trebuitu se lia mesuri in contr'a ei?

Inainte de ce amu respunde la intrebarea acést'a, trebuie se premitemu, cá este unu principiu alu Francmasoniloru, cá ideile si tendintiele loru cele adeverate se le ascunda dinaintea lumii, si se arete cu totulu altu ceva, pentrucá asia se pota prinde si insielá pre mai multi. Ma chiaru nice Francmasonii insusi nu suntu in claru cu totii in ce'a ce privesce ideile si tendintiele societatei. Societatea este impartita in mai multe graduri, pre cari imitandu baseric'a in unu modu blasfemicu le nunescu graduri ierarchice. Dintre gradurile aceste numai celi ce suntu in gradurile superioare suntu in claru cu tote tendintiele si ideile adeverate ale Francmasoneriei. Celi din gradurile inferioare nu cunosc decátu nesce principie generali, altu-mintrule atragutorie pentru omeni de simtiri bune si nesce ceremonie seci, uscate, fora gustu si misteriose, cari chiaru prin misteriosetatea loru suntu in stare a atrage pre multi omeni din clasele mai inferioare, de cultura mai pucina seu de una natura curiosa. Celi mai multi Francmasoni remanu viet'i'a intréga totu in gradurile inferioare si moru fora a se invrednici a intrá in gradurile cele inalte.

Inse chiaru in impregiurarea acést'a jace pericolulu. Cáce deca toti Francmasonii s'aru poté redicá pana la gradurile cele mai inalte, acoló unulu fia-care ar' poté se cunosca de aproape si din fundamentu tote ideile, tendintiele, planurile si midilocale societatei francmasonice, si atunci la totu casulu celi mai multi ingretiosanduse de totu lucrulu, aru parasí societatea pentru totu de a un'a, si s'ar' intorce la ale sale, si astu-feliu insasi societatea s'ar' dissolvá. Din nefericire inse lucrulu nu stá asia. Celi din gradurile inferioare remanu intréga viet'i'a instruminte orbe a celoru din gradurile superioare, si

se supunu comandei acestora cu atât mai tare, cu cât deoparte fiindu înșelati prin nesece frase și principie frumosu sunatorie, cugeta că ascultându ajută realizarea principiilor acestor'a atragătorie în unele privinție, era de alta parte societatea are una organizațiune și una disciplină, ce semana multu cu cea militaria.

Cu toate aceste înșe s'au întemplat nu odată, de bărbați de semțri tare bune și de caracteru tare solidu au fostu înșelati spre a intră în societatea Francmasoniloru, și acolo în urm'a pușetiunei loru civile seau în urm'a altoru calități s'au potutu redică pana la gradurile cele mai înalte, unde facundulise lumina de ajunsu, au cunoscutu tendințiile și ideile francmasonice în tota goletatea și uritiunea loru, și disgustanduse au esitu numai decăt afora din societatea acést'a periculosa, ce asia multu iubese a petrece în întunerecu și a înșielă lumea. Amintimu între acestia numai pre nobilulu Lord Ripon, de presente vicerege alu Indiei că locutienetoriu alu reginei Angliei, care în societatea Francmasoniloru s'a înalțiatu pana la rangulu de mare magistru alu toturoru logeloru francmasonice din Angli'a, unde cunoscundu de aproape scopurile și mijlocele societății, a esitu dein ea afora și s'a facutu catolicu, și catolicu forte fidelu a remasu pana în dnu'a de astăzi. Mai nice unulu dintre bărbații acestia, după ce au esitu din societate, nu au lipsitu a demască ideile și tendințiile ei. Francmasonii celilalti de sine se întielege, că și au datu toate silințiile se desmintiésca demascarile aceste, prin cari vedeáu periclitata esistenți'a Francmasoneriei. Înșe bărbații amintiți deoparte erau de unu atare caracteru, cât nu se poteá redică nice unu dubiu cu privire la fidedignitatea loru, era de alta parte asertiunile și le au întaritu cu atât probe și documinte, în cât standu autent'i'a acestor'a, pre cărea chiaru nice Francmasonii nu cutezáu a o trage la îndoie, era și una cutezare prea mare a atacá pre celi ce cu ajutoriulu loru voicáu a aretá lumii adeverat'a valoare a societății francmasonice. Numai barbatiloru acestor'a are se li multumesca lumea și în specie baseric'a, că astăzi cunosece de aproape scopurile, ce le urmaresce societatea Francmasoniloru, și pote luá mesuri și se pote aperi în contr'a loru.

Premiendule aceste, se vedemu acum mai deaprope ideile și tendințiile francmasonice. În lumea largă, prin jurnalistic'a și catechismele loru bucina Francmasonii, că scopulu loru este singuru numai filantropi'a și umanitatea curată, și néga cu totu adinsulu, că eli aru urmări și scopuri politice seau religioase. Eli sustienu cu totu adinsulu, că scopulu loru este a învețiá și dedá pre omeni, că se pretiúesca și iubésca în omu singuru ace'a ce e omenescu fora de nice una considerare la paretii despartitori, ce suntu între omeni, pre cari i produce nascerea, pușetiunea, calitățile, ocupatiunea, natiunea, religiunea și altele, și prin acést'a a produce una pace și una armoniá în genulu omenescu, care este dorinti'a generală a toturoru, și pre care nimene și nemic'a nu a potutu pana acum se o produca. Doue suntu asia dara după

fasiunea pucinu demna de credintia a Francmasoniloru cugetele loru principali, anume: *umanitatea si cosmopolitismulu*. Ce atinge politic'a, d'icu, cumcã eli in ace'a nu se amesteca, si cumcã suntu cu totul indiferenti facia cu tote misi-carile si tendintiele politice. Pentru eli este egal, deca unu statu e monarchia absoluta seau constitutiunala, republica aristocratica seau democratica. Asemene, ce atinge religiunea, sustienu cu totu adinsulu, cã in societatea loru pote se intre omulu cu ori ce credintia religiosa, fora cã prin ace'a se ajunga in pericolu de a o pierde, si fora cã societatea ins'asi se amble a rapí caruiva membru credinti'a. Ma nu se genéza a sustiené, cã insasi dorinti'a loru este, cã unulu fia-care membru se aiba una credintia religiosa ore careva, cãtu se pote mai desvoltata si mai via, pentrucã eli totu de a un'a au recunoscutu poterea cea mare a religiunei de a formá caracterulu omului, de a-lu imbandí si nobilitá. Astu-feliu Francmasoneri'a imbracata in vestimentulu umanitateri voiesce se se arete lumei nunumai cã una societate inocenta, ci, ce e mai multu, cã una societate folositoria.

Deca in adeveru asia ar' stá lucrulu, atunci pucini aru fi, cari s'aru dechiará in contr'a Francmasoneriei. Ma chiaru si din punctu de vedere alu eticei crestine nu s'aru poté objectioná mai nemicu in contr'a ataroru tendintie, afora de ace'a, cã indiferentismulu religiosu si cosmopolitismulu celu esageratu dupa principiile eticei crestine suntu purure de condannatu si prin urmare si in Francmasoneria.

Impregiurarea acést'a, cã Francmasonii se lauda in lumea larga cu principiile atinse, suntu caus'a, de in tempulu mai nou au intratu asia multi in sect'a loru, intre cari si nu pucini omeni de semtiri bune, cari nu au nice unu cugetu reu nice politicu nice basericescu, si cari deca aru sci, ce scopuri urmasesce sect'a, intreuintiandui pre eli de instruminte orbe, nu s'aru lasá a se dejosí la rolulu acést'a umilitoriu si pecaminosu nice odata.

Inse sub masc'a principieloru acestor'a de morala crestina spoita cu eleminte francmasonice sect'a acést'a periculosa urmasesce cu totul alte scopuri religioso-politice, cari nu au de a face absolutu nemicu cu filantropi'a si umanitatea. Si in cele urmatorie vomu si vedé cari suntu scopurile aceste.

(Va urmá).

Intropitirea serbatoarei Inviarei Domnului.

(Continuare din Nr. 10 si fine).

X.

Dominec'a a V Septemana, seau a Samarineneci.

Dominec'a acést'a si ia numirea de acolo, pentru-cã in acésta dí se reaminteesce in oficiulu sacru alu dílei convorbirea Mantuitoriului la fontan'a lui Jacobu cu muierea din Samaria, marturisindu pre facia cã Elu este Mesi'a celu adeveratu, Domnedieu atotu-sciutoriu si Mantuitoriulu lumei, carele

toturoru celoru ce credu intr'ensulu si facu voi'a lui, dà „apa viua curatória in viéti'a de veci“ ¹⁾).

XI.

f) *Dominec'a a VI Septemana, seau a Orbului dein nascere.*

A „Orbului din nascere“ se numesce acésta domineca, pentru-cà in ace'a s. baserica face amintire acelei minuni preamarite, cându Christosu a vindecatu ochii orbului din nascere, prin ce a aretatu lucrurile lui Domnedieu si a doveditu, cà Elu este lumin'a luméi si insusi Fiulu lui Domnedieu. Dominecile aceste trei din urma, au tote trei un'a si aceasi insemnatare. Anume dupa-ce in Dominec'a Tomei si a mironositielu credintiosii au auditu testimoniulu altor'a despre inviarea din morti a Mantuitoriuu nostru, prin ce ni a aretatu, cà elu este Mesi'a celu promis si Fiulu lui Domnedieu, acum in acésté trei Domineci credintiosii audu marturisirea a insusi Mantuitoriuu nostru cu privire la demnitatea sa. In specie in Dominec'a Samarinenei marturisesce insusi Mantuitoriuu nostru catra femeia samariteana, cà elu este Mesi'a si Fiulu lui Domnedieu, éra in Dominec'a paralticuluu si a orbului marturisirea acést'a o comprobeza si prin doue minuni din cele mai mari enarate in S. Evangelia. Astu-feliu tote dominecile dela S. Pasci pana la inaltiare au de scopu a ne incredintiá despre adevverulu inviarei Mantuitoriuu nostru si prin elu despre demnitatea lui cea mare de Fiulu lui Domnedieu, si inca in cele doue de antaiu prin testimoniulu altor'a, éra in celelalte prin testimoniulu seu.

In *Mercuri'a* a VI septemana se introptesce serbatórea luminata a Inviarei lui Christosu, si si ia capetulu restempulu introptérei comune si mai departe. Càci cu acésta dí cá a 39 dupa inviare se incheia si petrecérea lui Isusu Christosu pre acestu pamentu dupa carea „s'a inaltiatu la ceriu cu marire, redicandu firea omenésca si infrumsetiandu-o cu marire“ ²⁾).

XII.

Dominec'a a VII septemana a Santiloru Parinti 318 celoru din Nicea dela S. Sinodu I.

A „Santiloru Parinti“ se numesce acesta domineca a VII, pentru-cà in ace'a preamaresee s. baserica pre acei SS. Parinti, cari cá trembitielu Spirituluu celui de taina ³⁾, si cá pazitori oserduitori ai asiediamintelu apostolesci ⁴⁾ au marturisu, aperatu si doveditu in Synodulu I Nicenu, Domnedieirea cea de o fiintia a Fiuluu cu Tatalu cerescu, „cantandu si marindu o Treime neschimbata, o Fiintia si o Domnedieire“.

Si óre ce a indemnatu pre s. baserica, cá amintérea acelu SS. Parinti se-o asiedie chiaru pre acésta Domineca?

Motivulu acestei dispusetiuni stà intr'ace'a, cà precându in Dominecele dinainte de inaltiare se reinnoiesce memori'a ataroru intemplári si minuni,

¹⁾ Joanu IV. 14.

²⁾ Marire Odei III Merc.

³⁾ »Marire« la Inser. Dom.

⁴⁾ Stich. la Litice.

prin cari Christosu prin sene insusi si cu puterea faptelor sale a doveditu pre facia domnedieirea sa: astu-feliu erá la locu si binetocmitu, cá la acestea dovedi si marturisiri domnedieesci, s. baserica cá „trupulu misticu alui Christosu“ se adauga si dovedirea sa propria si marturisirea sa solemna, cá adeca si ea crede si marturisesce cu taria neinfranta, cá Acela este cu adevratu Mesi'a celu tramesu, Fiulu lui Domnedieu, de o fintia si impreuna vecinicu cu Tatalu si cu Spiritulu santu ⁴⁾. Acést'a o a facutu s. baserica in sinodulu dela Nice'a, si pentru ace'a s. baserica a pusu serbatori'a sinodului acestuia in Dominec'a acést'a, si inca nu inainte ci dupa inaltiare, fiendu-cá marturisirea acést'a o a facutu s. baserica dupa inaltierea Mantuitoriului la ceriu, precandu marturisirile celelalte s'au facutu inca pre candu Mantuitoriulu petreceá pre pamentu, va se dfca in ainte de inaltiare, din care cauza Dominecile marturisirilor acestor'a suntu in ainte de inaltiare.

XIII Capetu

In a cinci-diecea dí dela inviare serbéza s. baserica aducerea aminte de scoborirea Spiritului Santu preste Santii Apostoli, carea s'a intemplatu in a cinci-diecea dí dupa inviare, si in a diecea dí dupa inaltiare.

Fructulu Spiritului Santu inse suntu Santii basericei: Apostoli, Martiri, Cuviosi, Archirei, Virgine, Doctori fora de arginti si asia mai departe. In eli si a aretatu Spiritulu Santu puterea sa datatoria de vietia. Din caus'a acést'a forte intieptiesce si tare frumosu a dispusu S. baserica, cá in Dominec'a antaia dupa Rosalia se se celebreze aducerea aminte a toturoru Santiloru, din care cauza Dominec'a acést'a se si numesce Dominec'a cea mare seau Dominec'a toturoru santiloru. Deca Spiritulu Santu a descinsu in díu'a de Rusalie, atunci in Dominec'a mai deaprope baseric'a pune in aintea ochiloru credintiosiloru sei fructele seau secerisiulu Spiritului Santu, cari suntu santii celi multi ai basericei.

Zabraníu

Joanu Borosiu

preotu gr. cat. si asessoru alu consistoriului de Lugosiu.

Administratiunea finantiala a Patriarhiei Constantinopolitane.

Crestinii celi desbinati de baseric'a catolica de câte ori ataca institutiunea cea domnedieésca a Primatului Romei, mai totu de a un'a se indatenéza a inovatí Scaunulu Romei, pentrucá are venite prea mari. Acést'a o facu seau pentru ace'a, cá si intipuescu, seau ce e mai probabilu, pentru ace'a, cá nu voiescu se scia, cá venitele acele, cari de altu-mintrule in presente nice pre departe nu suntu asia frumose cá in tempulu trecutu, Santulu Scaunu le intrebuintiéza nu spre comoditatea si inavutirea propria ci spre administrarea unei baserice estinse preste totu pamentulu.

⁴⁾ Condacu deosu.

Deca Santulu Scaunu si cu elu intréga baseric'a catolica, a carei Capu este, e silitu in privinti'a acést'a se-si audia atâte imputari nedrepte, atunci credemu, cà nu este fora folosu a sci, cum se administréza venitele basericesci ale Patriarchiei Constantinopolitane, carea a fostu totu de a un'a emululu celu mai mare si inamiculu celu mai periculosu alu Santului Scaunu Apostolicu. Spre scopulu acest'a nu vomu dice nemicu dela noi, ci vomu reproduce pre scurtu ace'a ce dfee in privinti'a acést'a unu grecu, care a fostu catuva tempu supusu fidelu alu basericei Constantinopolitane. Acest'a este celebrulu convertitu Pitzipios Bey, barbatu de una eruditiune tare frumosa si de unu caracteru câtu se pote mai solidu, care vediendu decadinti'a cea mare a basericei resaritené celei desbinate, nunumai s'a intorsu in sinulu basericei catolice, careia i a remasu fidelu pana la morte, ei a si lucratu multu pentru reunirea celoru desbinati, a intemeiatu spre scopulu acest'a anume una societate, numita: societatea orientala crestina, a scrisu mai multe opuri spre promovarea unirei acesteia, intre cari celu mai insemnatu este opulu scrisu in limb'a francesa: l'eglise orientale, in care cu una eruditiune rara areta retacirile basericei orientali, causele desbinarei aceleia de catra baseric'a mama, si càlile si midilolece, prin cari reunirea ei s'ar' poté efeptuí.

In opulu acest'a in capitululu alu 8-le vorbindu despre sinodulu Patriarchiei Constantinopolitane si despre drepturile lui, intre aceste amintesc si dreptulu de a administrá cass'a basericei generala a crestinilor orientali din imperiulu otomanu precum si cass'a comunitatiloru provinciali a acelorasi crestini. Cassele aceste s'au infientiatu pre tempulu Ianiciariloru, candu oficiele civile turcesci sub diverse preteceste pretindeáu de multe ori dela crestini sume mari de bani, cari câte odata nu poteáu se le platésca fora de a se ruiná cu totulu. Din caus'a acést'a s'au infientiatu cassele amintite, cá in casuri de aceste triste crestinii se se pota ajutá. Cassele aceste se administréza decatra Metropolitii aceia, cari compunu sinodulu Patriarcului si de ver o câtiva laici mai distinsi. Capitalulu casseloru acestor'a consta din contribuirile continue ale crestinilor orientali din imperiulu otomanu sub titlu de legate pfi, testamente, ajutorie, pedepse banali si altele. Afora de ace'a mai consta si din imprumuturi, ce le contragu nunumai Metropolitii sinodului, ci si episcopii deprin provincie pre numele cassei. Administratorii casseloru acestor'a ar' fi gata a dá mereu bietului poporu crestinu asupritu ratiuni despre modulu cum s'au administratu, deca cumva satana nu ar' face cu multa malitia se erumpa din candu in candu câte unu focu mare in edificiulu cassei, care nimicesce totu archivulu chiaru atunci candu ar' fi se se dé ratiunile. Si apoi miserulu poporu trebue se platésca totu de a un'a a dou'a ora datoriele cele mari contrase pre numele cassei lui. La anulu 1830 datoriele aceste se urcaseru pana la sum'a de patru sute de mfi de piastri. Datori'a acésta enorma a crescutu in tempu de 21 ani, va se dfea pana la anulu 1851 si s'a redicatu la sum'a de siepte millione piastri, desi in tempulu acest'a in Turci'a nu mai eráu nice Ianiciari,

si nice oficiile civili turcesci nu mai storcéáu de pre crestini cu puterea sume de bani. Fora indoiéla administratorii acestia nu voru audí din gur'a Mantuitorului cuvintele: „*Bine servitoriu bunu si credintiosu preste pucine ai fostu, preste multe te voiu pune; intra intru bucuri'a Domnului teu!*“ (Mat. XXV. 23).

Metropolitii sinodali si administratori ai casseloru singuri potu se fia ephori, va se dica agenti acelorulalti episcopi din imperiulu otomanu supusi basericei Constantinopolitane; singuri eli suntu indreptatiti a fundá bance de bani numite: *εφορικαί κάσσαι*, singuru eli potu estradá cambii, trassá, face rimese, girá si face alte specule de bani cu preotfimea, cu poporulu, cu Jidovii si cu negociatori straini; si in urma singuru eli au dreptulu a decretá bancrotulu cassei; din cari cause eli singuru porta predicatulu de senatori si egalu puternici (*Ισοδύναμοι και γέροντες*) si titulu de preacuviosi (*σεβασμιώτατος*). Metropolitii acestia in tempulu din urma si au alesu unulu fia-care din eli ver o cativa episcopi din provincie, preste cari supravighéza si i tienu sub scutulu loru. Numerulu episcopiloru acestor'a, ce stáu sub inspectiunea si tutel'a Metropolitiloru ephori varieza dupa tempu si impregiurari. Câte odata este mai mare, alta data mai micu, dupa cum este de destru Metropolitulu respectivu, si dupa cum pote castigá mai multi sub tutel'a sa, care precum vomu vedé este forte amara. Câte unu Metropolitu de acestia are nu odata 30 pana in 40 de episcopi sub sine. Unulu fia-care Metropolitu si are cass'a sa ephoralá. Din cass'a acést'a dáu bani imprumutu la veduve si la orfani numai cu 12 procente. Personeloru acelor'a inse, cari voiescu se-si cumpere cu bani ver unu scaunu episcopescu, nu le dáu imprumutu din casele aceste decátu pre langa nesce procente, ce suntu pote unice in analele usurei, adecá pre langa 30 procente la cassa, 2 procente provisiune, adaugerea intereselor la capitalu totu cu finea unui fia-carui trimestru, atora de ace'a mai multe competintie pentru cassariu, pentru vicariulu Metropolitului, pentru diaconulu lui, si in urma pre langa unu presentu facutu insusi Metropolitului, mai mare seau mai micu, dupa cum este sum'a imprumutata, careia numai singuru de rusine i au datu numele de; daru marinimosu (*φιλότιμον*).

Cassele aceste bancroteza tare desu, dara mai cu sema candu se intempla se mora Metropolitulu bancheriu. Atunci deca urmatoriulu lui a cumperatu Metropoli'a prea scumpu, acést'a se intielege cu Patriarculu, cu Metropolitii celilalti din sinodu si cu alti membri notabili ai sinodului (*οι πρόχροντες*) cá Metropolitulu repausátu se fia declaratulu bancrotu. Atunci Patriarculu emite unu decretu sinodalu, prin care declara bancrotarea Metropolitului mortu, si denumescé doi episcopi, cari in modu conscientiosu se faca inventariulu si licuidatiunea. Cu oasiunea acést'a se recompenséza mai antaiu insisi membri sinodului, dupa ace'a amicii loru, apoi amicii puterei patriarcali, acaroru pretensiuni mai tote suntu nascocite. Dupa ace'a asemenea se recompenséza Patriarculu si oficialii lui. Tote pretensiunile acestor'a se considera de pretensiuni privilegiate. Aru urmá acumu adevératii creditori ai Metropolitului

bancrotu, cari suntu de comunu veduvele, orfani, si alti miseri din poporu, inse in casa nu mai este nemicu. Că totusi si acestia se capete ceva, asia li se concede mangaiarea de a blastemá pre Metropolitulu repausatu in bancrotu.

In anulu 1830 a facutu si Patriarculu din Ierusalimu in numele basericei de acoló unu atare bancrotu si inca in modulu celu mai nerusinat. In anulu acel'a datoriele Patriarcului din Ierusalimu se urcáu la sum'a de 20 millione piastri. Patriarculu se declará ex professo de bancrotu, si-si esoperá dela Sultanulu Mahmud unu ferman, care i intari dreptulu acest'a. In urm'a bancrotului acestuia Patriarculu escontentá pre creditori cu câte 15 procente din capitalu, cu conditiunea, că primindu aceste 15 procente se abdica de tota pretensiunea; éra cá se mangaiia si pre accia, cari nu eráu multiumiti numai cu atât'a, li concesse dreptulu de a blastemá, inse numai in secretu, căce la din contra aveáu se face cunoseintia cu temnit'a. Ma chiaru nice sum'a acést'a ncinsemnata de 15 procente nu o plati Patriarculu creditoriloru, ci facú spre scopulu acest'a una collectá la toti credintiosii Patriarcatului seu, din carea se aduná de doue ori mai multu decâtu erá de lipsa. Pre calea acést'a s'au ruinatu unu numeru mare de familie crestine din resaritu, si urmarile cele triste ale bancrotului acestuia le sentiescu copii loru amaru pana in diu'a de astádi, precandu Ierusalimulu astádi este comunitatea cea mai avuta intre tote comunitatile religiose din tota lumea. Astu-feliu a fostu, pre candu scrieá Petzipios Bey. *Central University Library Cluj*

Darwinismulu in aintea tribunalului mintei sanetose si a naturei.

(Continuare din Nr. 8).

Hipotes'a lui Darwin inse nu suferé numai de defectulu acel'a, că ea nu este in stare a ni esplicá pre cale mecanica originea vietiei pre pamentu, ci suferé inca si de alte defecte si mai mari, cari o facu odata pentru totu de a un'a neapta de a poté esplicá pre cale mecanica originea speciiloru celoru multe de plante si animale pre pamentu. Tote defectele aceste, ce le vomu vedé numai decâtu, stáu in ace'a, că hipotes'a lui Darwin devine in contrastu si contradicere cu legi certe si probate pana la evidentia ale naturei. Aretarea contrastelor si contradicciiloru acestor'a este ace'a, cu ce ne vomu ocupá in cele urmatorie.

Tota hipotes'a lui Darwin si ia inceputulu dela observarea simpla, că cultivatorii de plante si animale suntu in stare prin maiestria a produce mai multe varietati ale unei si aceleiasi specii din un'a si aceasi specie. Ce'a ce face maiestri'a, ace'a dupa Darwin face si natur'a, numai câtu natur'a merge mai departe, că ea nu produce numai varietati din un'a si aceasi specie, ci ea merge si mai departe, si varietatili le potentiéza asia de tare, in câtu din ele se forméza specii noue. Asia pentru esemplu se insemnamu speciile cu litere mari, éra varietatili cu litere mici. Se luamu pentru esemplu acum

speciea A. Cultivatorii de plante si animale prin maiestria sunt in stare a produce mai multe varietati de alui A, cari altumentrile tote se tienu de speciea lui A, asia pentru esemflu varietatile b, c, d. Natur'a inca este in stare a produce asia cev'a, dfee Darwin, ma ea merge si mai departe si potentiéza varietatile b, c, d, asia de tare, câtu in urma din ele se nascu specii cu totulu noue, si anume speciile B, C, D, si asia mai departe. Astufeliu deca A a fostu speciea primitiva unica pre pamentu, atunci b, c, d, au fostu varietatile ei, cari in unu tempu forte lungu s'au potentiatu pana ce s'au formatu din ele speciile B, C, D. Acum varietatile lui B au fostu e, f, si g. Aceste inca s'au potentiatu, pana ce s'au formatu din ele speciile E, F si G. Varietatile lui E au fostu h, i, k, din cari cu tempulu s'au nascutu speciile H, I, K, si asia mai departe.

Tota deductiunea acést'a alui Darwin inse este diametralu opusa legiloru naturei. Este adeveratu, că cultivatorii de plante si de animalie potu produce mai multe varietati ale unei si aceleiasi specii. Inse de alta parte este si ace'a totu asia de adeveratu, că acelesi varietati indata ce le parascesce cultivatoriulu, si nu se mai ingrigesce, că se le sustiena, in doue seau trei generatiuni decadu éراسi la form'a primitiva. Se vede dara apriatu, că natur'a departe de a potentiá varietatile pana la specii noue, chiaru din contra varietatile produse prin maiestria, éراسi le reduce indareptu la form'a primitiva. Asia p. e. cultivatorii de flori suntu in stare a produce din trandafirulu selbaticu mai multe varietati de trandafiri, cari de cari mai frumosi. Inse tote varietatile aceste decadu erasi la form'a primitiva a trandafirului selbaticu, indata ce cultivatoriulu de flori le parascesce. Asemenea patiescu cu oile cultivatorii de oi din Holandi'a.

De aici se vede, că un'a fie-care specie de plante si animalie forméza in natura unu ce constantu in essentia, immutabile, si corespondietoriu unei idei preconceptute in unu intelectu óre care, ce e preste lume. In unele lucruri accidentali se pote intemplá câte o schimbare. Schimbarea acést'a inse si are marginile sale, preste cari nu trece. Si deca se intempla ver o schimbare in cele accidentali prin ace'a că in desvoltarea ei au intratu óre care elementu seau din intemplare, seau indusu de man'a omenésca, atunci schimbarea ace'a dispare indata ce elementulu respectivu a disparutu.

Fiendu asia dara speciile cele multe de plante si animalie pre pamentu unu ce constantu, de sene urméza, că ele nu s'au potutu desvoltá unele din altele, si prin urmare tota hipotes'a lui Darwin este numai unu visu.

Si impregiurarea acést'a singura, că natur'a ne areta, că speciile suntu unu ce constantu, inca este in stare a restorná odata pentru totu de a un'a hipotes'a Darwiniana. Inse hipotes'a acést'a vine in colisiune si cu alte legi ale naturei.

Dupa Darwin in regnulu animalieloru a esistatu totu de a un'a si esiste si astádi una lupta pentru esistintia, in care invingu totu de a un'a individii

celi mai dezvoltati, cari din intemplantare au una calitate óre-care favorabile in lupt'a pentru esistencia. Ma dupa Darwin din fia-care generatiune numai aceia individi au descendentii, cari suntu seau mai dezvoltati, seau suntu prevediuti cu una atare calitate, ce i ajuta in lupt'a pentru esistencia. Din aceste deductiunea logica ar' fi, cá astádi se nu se mai afe pre pamentu decatu animalie de cele mai perfecte, precum suntu p. e. vertebratele.

Inse natur'a ni areta chiaru contrariulu. Cã precum este la tota lumea cunoscutu, pre pamentu esistu astádi si animalie tare simple, ma potemu dfee pre gradulu celu mai inferioru, precum suntu p. e. infusoriele, ce in unu picuru de apa traiescu cu sutele de mii, si nu au decatu nesce organe tare primitive. Se punemu pentru esemplu, cá in unu tempu óre care pre pamentu regnulu animalieu intregu s'a affatu in statulu infusoriiloru. Din nenumeratii individi de infusorii, celi mai dezvoltati, si celi ce din intemplantare au avutu ver o calitate favorabile in lupt'a pentru esistencia, voru fi fostu singurii, cari au avutu descendentii, cari in unu tempu forte lungu s'au dezvoltatu pana la vertebratele de astádi, precandu celialalti au trebuitu se piera toti fora de descendentii. Cum se pote dara cá individi de infusorii celi mai pucinu dezvoltati si acum dupa unu tempu asia de indelungatu se mai aiba in continuu descendentii, candu aceia de atunci au trebuitu se se stinga? Acést'a nu ni o potemu esplicá nece decum dupa hipotes'a lui Darwin. Ci din contra chiaru impregiurarea acést'a ni areta, cá precum specia infusoriiloru, asia si tote celelalte specii de plante si animalie suntu unu ce constantu in natura, si in essentia invariabilu si corespundietoriu unei idei preconcepte in unu intelectu óre care estramundanu. Si deca speciile suntu unu ce constantu, atunci ele unele din altele nu au potutu se se nasca.

Inse nemic'a nu restorna hipotes'a lui Darwin asia cu putere si neindurare cá Paleontologi'a, seau scienti'a ace'a, care se ocupa cu animaliele fossile, acaroru ose se affa in pamentu. Deca hipotes'a lui Darwin ar' fi adeverata, atunci Paleontologi'a ar' trebui se o confirme. Inse ea chiaru din contra, i se opune in modulu celu mai evidentu, asia incatu insusi aperiatorii celi mai mari alui Darwin marturisescu, cumcã hipotes'a loru dela Paleontologi'a nu pote acceptá nece unu ajutoriu. Acést'a o vomu vedé numai decãtu.

Atãtu Darwin, cãtu si toti asseclii lui recunosc, cá diversele specii de plante si animalie nu s'au formatu de o data din alte specii, ci numai pre incetulu, asia incãtu fie-care specie a trecutu prin mai multe specii intermediarie. Deca asia stã lucrulu; atunci Paleontologi'a, seau scienti'a ace'a, care se ocupa cu animaliele fossile, acaroru ose din trecutu se affa in sinulu pamentulu, ar' trebui se ni arete cev'a urma despre speciile aceste intermediarie, deca cumv'a ele au esistatu ver odata pre pamentu. Inse Paleontologi'a, pre langa totu progresulu ei din tempulu mai nou, nu ni areta nece una urma despre speciile aceste intermediarie. Impregiurarea acést'a inca probeza, cá speciile suntu ceva constantu si invariabile in essentia.

Ma chiaru si candu Paleontologi'a ar' fi in stare a acoperi lacun'a acést'a in catuva, totusi ea insusi dupa fasiunea multor'a dintre Darwinisti nece o data nu va fi in stare a acoperi si a implé lacun'a, ce este intre vertebrate si nevertebrate la animalie, si intre monocotiledone si dicotiledone la plante. Insusi eli recunoscu, cà intre animaliele vertebrate si nevertebrate, 'si intre plantele monocotiledone si dicotiledone asia deosebire si distantia mare este in privinti'a structurii, câtu este absolutu cu nepotintia transitiunea dela unele la altele. Din care cauza eli insii s'au vediuu necessitati a statori una specie primitiva pentru animaliele vertebrate diversa de cea pentru animaliele nevertebrate, si totu asia si pentru plantele memorate. Ma la plante s'au vediuu inca si mai tare necesitati a o face acést'a, pentrucà la plante tendinti'a de asi pastrá tipulu si structur'a specifica este multu mai intensiva cá la animalie.

Totu asemenea discreditéza si restorna hipotes'a lui Darwin si Physiologi'a. Dupa Darwin numai acele organe se pastréza in organismulu animalieloru, cari animalului respectivu i suntu de óre-care folosu si ajutoriu in lupt'a pentru esistintia. Se luámu acum pentru esemplu ochiulu. Despre ochiu este cunoscutu, cà elu numai atunci aduce ceva folosu animalului, candu este desvoltatu asia precumu este elu astádi. Cà numai atunci pote servi cá organu alu vederei. Pana candu ochiulu animalieloru nu a ajunsu la desvoltarea de astádi, pana atunci nu au adusu animalului nece unu folosu. Acumu de siguru, dupa Darwin ochiulu, care este unu organu nu numai atâtu de delicatu, ci si atâtu de complicatu, in organismele specielloru primitive si in cele de antâiu de dupa ele nu a esistatu, pentrucà in organismele aceste organele nu numai cà au fostu la numeru forte pucine, ci inca si forte simple si nedesvoltate. Prin urmare ochiulu in form'a lui de astádi — si numai in form'a lui de astádi are ceva insemnatate — dupa Darwin de siguru nu a esistatu. Deca inse mai târdiu a inceputu a se desvoltá prin ace'a, cà mai antâiu numai unele pàrti din elu s'au formatu, atunci cum e cu potintia se se fia pastratu si perpetuatu pàrtile acele, candu ele nepotendu fi folosite la vedere, de siguru nece unu folosu nu au adusu animalului, ci au trebuitu se piera? De o data in un'a generatiune óre care inca nu s'a potutu formá ochiulu, pentru-cà elu este unu organu tare complicatu, si insusi Darwin si asseclii lui marturisescu, cà organele tote, dara mai vertosu cele complicate numai in unu tempu tare indelungatu si trecundu prin tare multe generatiuni s'au potutu desvoltá.

Astufeliu hipotes'a lui Darwin de locu nu este in stare a esplicá nascerea organeloru acelloru in corpulu animaleloru, cari pana candu nu suntu deplinu desvoltate, nu au nece una valoare, si cari prin urmare pre rendu nu s'au potutu desvoltá, precum ochiulu, urechiele, nervii, gangliele s. a.

(Va urmá).

Preotulu cá parinte alu seraciloru.

Introducere.

Nu este pre lume una relatiune mai frumoasa si mai nobila, cá relatiunea intre preotu si turm'a siesi incredintiata, pentrucá relatiunea acést'a este relatiunea iubirei imprumutate celei mai sincere, relatiunea tatalui catra fii sei, legatura de caritate, de buna vointia si ingrigire. Inca Santulu Apostolu Paulu numesce fii iubiti pre discipulii sei, fii in Christosu, pre cari i a nascutu din nou intre multe doreri (Gal. IV. 19). Santulu Petru numesce pre discipulii sei: iubiti miei! éra santulu Joanu i numesce: pruncii sei. Ma insusi Mantuitoriulu nostru, magistrulu magistriloru se considerá si se numieá pre sine tata alu toturoru celoru ce credu intrensulu.

Amu retací tare, deca amu cugetá, cá relatiunea acést'a de iubire a Mantuitoriului facia cu credintiosii sei si a Apostoliloru facia cu discipulii loru s'a restrinsu numai la ingrigirea si la facerea de bine in lucrurile sufletesci si nu si in cele trupesci. Prin caderea omului s'a conturbatu nunumai relatiunea sufletului facia cu creatoriulu si a cadiutu in una miseria tare trista, nunumai relatiunea trupului facia cu sufletulu, ci si relatiunea intregului omu facia cu tote creaturile vediute, ce-lu incungiura. Pentru ace'a Mantuitoriulu a venitu, cá se faca éra armonía in relatiunea acést'a conturbata (Efes. II. 13—19). Intréga istori'a vietiei, suferintiei si mortei Mantuitoriului nostru precum si mai multe locuri din S. Evangelia ni areta, cá activitatea Mantuitoriului a fostu una activitate spre a rescumperá pre omu atátu in privinti'a sufletésca câtu si corporala, inse asiá, cá rescumperarea si sanctificarea sufletului este lucrulu principalu si scopulu ultimu. (Mat. IV. 23—24. VIII. 16, 17. IV. 35). Mantuitoriulu nu a tramisu Apostoliei sei in lume numai se predice, se administreze Santele Sacraminte si se guberneze baseric'a, ci cá si in lucrurile cele trupesci se caute lipsele omeniloru, si aflandule se se ingrigésca de suplinirea loru. Deca Mantuitoriulu ar' fi voitu prin semne si minuni numai a-si aretá misiunea sa divina, atunci nu ar' fi ajutatú asiá de multe ori lipseloru omenesci, nu ar' fi vindecatu pre atátia morbosi, si altele, fienducá mai in tote casurile aceste, aceia, carora li a ajutatú, aveáu credintia in elu, cá in tramisu de Domnedieu, si nu erá de lipsa, cá prin una minune se-i aduca la credinti'a acést'a. Asemene au facutu si Apostoliei. Eli inca au avutu pre intregu omulu inaintea ochiloru si se au nasuitu a multumí pre fii loru nunumai in privinti'a sufletésca ci si in privinti'a trupesca. Din caus'a acést'a grigea de seraci s'a nascutu in baserica deodata cu ea. (Fapt. Apost. VI. 1).

Conformu spiritului, ce-lu au manifestatu Mantuitoriulu si Apostoliei lui, pastoriulu crestinu are se fia parinte si binefacutoriu in midiloculu turmei sale nunumai prin invetiare, mangaiare, edificare, intorcere, impartírea sacraminteloru si rogatiune, ci parinte si binefacutoriu alu aceleiasi turme si in

privinti'a trupesca. Elu trebuie se fia Apostolu, preotu si diaconu. Acést'a o a si recunocutu si demandatu baseric'a totu deaun'a, dara in specie in Conciliulu Tridentinu sess. XXIII. c. 1. de ref., unde dfee: *Præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere.*

Seraci'a in planurile lui Domnedieu.

Pentruca pastoriulu sufleteloru se-si pota implini datorinti'a sa cea sacra facia cu seracii, in ainte de tote este de lipsa, cá se aiba una idea clara despre insemnatatea seraciei in planurile providintiei domnedieesi. Spre scopulu acest'a vomu defini mai antâiu saraci'a dupa principiile moralei crestine.

Acel'a care in bunuri trecutorie posiede mai multu decâtu i este de lipsa spre implinirea lipseloru vietiei, se numesce: *in stare buna*. Acel'a care in acelesi bunuri posiede mai multu decâtu i este de lipsa spre a duce una vietia comoda si placuta, se numesce: *avutu*. Acel'a, care de abié posiede atât'a, câtu se si implinésca lipsele cele mai necessari ale vietiei, se numesce: *lipsitu*. Acel'a inse care nu posiede nice baremu atât'a, ci este in continuu avisatu pre ajutoriulu altor'a, se numesce: *seracu*.

Saraci'a seau statulu lipsei de ajutoriu dela altii si avuti'a seau statulu abundantie, suntu doua contraste inalterabili legate de sortea genului omenescu nununai din intemplantare, ci doue contraste, cari si au originea in caderea omului dela Domnedieu, in urm'a careia paradisulu fericirei si a indestulirei s'a inchisu si ecuilibrulu acelor'a s'a conturbatu. Urmarile aceste triste ale caderei omului trebuie se se imblandiesca prin invetiatur'a Mantuitoriului, contrastele se se delature si ecuilibrulu se se restatorésca.

Saraci'a si avuti'a suntu amendoue dela Domnedieu; desi cá urmare a caderei omului, dara totusi dela Domnedieu. Elu a pusu pre seracu si avutu langa olalta din motive tare intielepte. Prin acést'a Elu a voitu a se pune in aintea ochiloru omeniloru cá unu Domnedieu, care se ingrigesce de toti, cá unu Domnedieu, spre care seraculu si indrépta ochii plinu de sperantia, éra avutulu plinu de multiumita. Celu lipsitu se-si indrepte privirea spre Elu, datatoriulu toturoru bunetatiloru dela care singuru pote asteptá usiorare. Celu avutu se se umilésca in aintea Lui, fiinducá dela elu are tote. Acést'a este antaia valoare morala a seraciei si a avutiéi.

Saraci'a si avuti'a suntu una disproportiune produsa prin insusi omulu in bunurile trecutorie. Ele suntu una specie de prevestitoriu a modului, cum voru fi impartite bunurile eterne. Precum aici pre pamentu existu intre omeni amestecatu lipsa si abundantia, asia va fi si in cealalta vietia conformu perfectiunei morali, unulu preste multe, altulu preste pucine. Saraci'a si avuti'a ni areta nesulu si legatur'a, ce este intre vietia acést'a si cealalta, si ne invetia, cá folosindule bine, ori in care ne va pune sortea, fiinducá amendoue

suntu trecutorie, se ne ingrigimu mai multu de perfectionarea morala, care nu piere nice candu. Acést'a este a dou'a valoare morala a saracéi si avut'éi.

Sarac'ia si avut'ia inse existu in lume si pentru ace'a, cá pre unulu fia care omu se-lu puna in ace'a stare, care este mai acomodata pentru perfectionarea lui morala. Sarac'ia si avut'ia suntu unu statu de proba. Amendoue contienu si pericule si favoruri morali. Amendoue suntu campuri, ce potu produce fructe bune seau rele morali. Amendoue favorescu si virtutea si vitiulu; amendoue suntu si incuragiatorie si intristatorie; amendoue suntu si ingreunatorie si usioratorie; amendoue si impiedecatorie si ajutatorie. Dela omu aterna, cá se le folosésca partea cea buna seau cea rea. Cu unu cuventu amendoue le a dispusu Domnedieu cá mid'loce de educatiune pentru virtute si viét'ia eterna. Amendoue potu fi pentru omu perire seau tesauru moralu. Acést'a este a trei'a valoare morala a saracéi si a avut'éi.

Inca si mai multu. Seraculu nu pote traí fora de celu avutu, de acarui ajutoriu in continuu are lipsa in lucrurile trecutorie. Inse avutulu nu pote inaintá in perfectiunea morala fora de seracu. Cáce deca nu ar' esistá seraculu, atunci avut'ia si o ar' intrebuintiá numai spre comoditatea trupesca, si virtutea evanghelica cea atátu de pretiuuta a liberalitatei, nu ar' avé campu, unde se o deprinda. Seraculu are lipsa de avutu in lucrurile trecutorie. Avutulu inse de seracu in cele netrecutorie. Seraculu lia, avutulu dà, si totusi neasemenatu mai mare este castigulu celui ce dà, decâtu a celui ce lia, căce castigulu aceluia este netrecutoriu. Acést'a este a patr'a si cea din urma valoare morala a saracéi si a avut'éi.

(Va urmá).

Divortiulu in Franc'ia.

In Franc'ia inca dela revolutiunea cea mare din anulu 1789 este introdusa casatori'a civila. Tempu indelungatu inse codicele matrimonialu civilu francesu a sustienutu principiulu indissolubilitatei casatoriei asia precum lu propune baseric'a catolica. Acést'a o a facutu Franc'ia numai dupa-ce câtiva ani pre tempulu parocsismului revolutionariu a fostu admisu divortiulu, si a fostu practisatu unu codice divortialu lacsu pana la estremu, asia câtu urmarile lui au fostu atátu de funeste, atátu de deplorabili si atátu de scandalose, câtu toti binesem'torii au pretinsu in numele moralitatei, in numele pazei familiare si in numele binelui publicu si alu progresului reintroducerea indissolubilitatei matrimoniali. Si Franc'ia o a si introdusu, fienducá nice una natiune nu este cá cea francesca, care se fia asia iute gata a face probe cu lucruri rele, dara nice un'a si asia gata a emendá reulu, deca s'a convinsu, cá e in adeveru reu.

Decandu s'a introdusu in Franc'ia a trei'a constitutiune republicana, de atunci éراس s'a silitu in totu modulu a cassá multe institutiuni practice si folositorie, dara mai cu sema de acele, ce suntu in óre care legatura cu baseric'a. De sine se intielege, cá intre acestea indissolubilitatea casatoriei cá prea catolica, nu a potutu remané crutiata. Chiaru in presente se debate in senatu unu proiectu de lege cu privire la divortiu. Indissolubilitatea casatoriei are intre senatori multi aperiatori eruditi si distinsi. Dara are si inimici, si inca ce e mai curiosu, capete carunte. La desbaterile aceste vomu mai reveni.

Editoriu si redactoriu responsabilu Dr. Alesandru V. Gram'a.

Tipograf'ia Seminariului gr.-cat. in Blasiu.